

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Bavaria Sancta Maximiliani Sereniss. Principis Imperii,
Comitis Palatini Rheni, Vtrivsq. Bav. Dvcis Avspiciis**

Rader, Matthäus

Monachii, 1615

S. Carolvs Magnvs Imperator.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79686](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79686)

S. CAROLVS MAGNVS.

Heroum sanguis, quondam tria fulmina mundi
Tres MAGNI titulos obtinere ducis;
Persarum domitor, gener alter ducatoris,
Et MAGNVS ROMÆ conditor ille nouus;

CAROLE quartus ades, tribus his cognominis heros,
Par armis, maior sed pietate tribus.
Fuderunt reges illi, serauere tyrannos;
At tibi MAGNE ipsi succubere DEI.

S. CAROLVS

S. CAROLVS MAGNVS

IMPERATOR.

AROLVS, propter rerum, quas gessit, magnitudinem, Alexandri Macedonis, Pompeij, Constantini exemplo, ex virtute dictus cognomento Magnus, rectius veriùsq; propter singularem militaris disciplinæ scientiam, summam literarum cognitionem, ardentissimam religionis ac pietatis studium, ter maximus appellandus,

Anno post Christum natum dcc. altero & quadragesimo, Pipino Francorum Rege ex Berthâ seu Berthradâ Græcâ principe natus, genus, meo quidem animo, à Boiis, non hi ab illo, traxit. Vt illo Agilolfingus Theodonis primi frater Carolinorum auctor fuit, ut alibi fortasse, Deo auspice, ostendemus. Sed quo loco natus, Eginhardo auctore, incertum; siue patrium solum fuit Ingelshaimium, quod altero milliari Moguntia distat; seu Caroloburgum, quod in Boicâ tercio lapide ab vrbe Monachio, regia principum abest; siue haud procul Leodio, ut Belgæ volunt; siue demum Ingelshaimij apud Francos. Nam ferè de Caroli hodie, ut olim de Homeripatriâ certatur. Nos cum Eginhardo negamus natalem terram Caroli certò sciri posse. Carolum Martellum habuit auum, qui primus Franciam ab impotenti Tyrannorum dominatu in libertatem asseruit. Saracenos duobus ingentibus prælijs primum ad Pictauium oppidum, deinde Byrram flumen superauit. Pipinus pater ex præfecto Palatii rex, post quintum decimum, quam regnare occeperat, annum interfusâ cuti aquâ extinctus, regni heredes Carolomannum, & Carolum Magnum ex se natos reliquit. Carolus Pipini sortitus partem, Carolomannus patrium regnum accepit, qui spretis rebus humanis dudum se Deo per S. Benedicti religionem totum deuouerat, & imperium cæleste contemptis rerum mortalium umbris affectarat; unde & æternam sibi in cælo terræque gloriam conciliauit. Hoc transmittendum silentio non est, eodem anno geminos in lucem heroas editos, quorum Thassilo Bojorum principatum finijt, Carolus M. ad Francos translatus inchoauit; cum Theodo princeps gentis, Boicam anno receptæ salutis quingentesimo octauo, Romanam tum prouinciam inuasisset, quam Theodo vltimus & vnicus Thassilonis hæres, ducentesimo post & octogesimo anno cum patre amisit, ut Augustulus imperium Romanum ab Augusto incho-

occeperat.
Eginhardus, Melan-
nus, Baronius. Offi-
cium de
Carolo M.
Tom. 2.
Ant. L. ge-
neal. Caro-
M. Tom. 5.
Sangallens-
is. Aimo-
nus lib. 4.
E. 5. Scri-
ptores Fræ-
corum. The-
ganus.
Chronicon
Belgicum.
Scriptores
Germano-
rum, alij
sexcenti,
potissimi
Eginhar-
dus, Aimo-
nus, The-
ganus.

DE S. CAROLO MAGNO

inchoatum, Constantinus Palæologus Constantinopolitanum, quod Constantinus M. fundarat, finiuit, & Carolus M. postliminio occidentis imperium restituit, & Franciæ, Germaniæque intulit, primus ex Germanis ab summo orbis arbitro Pontifice Leone III. imperatoriâ laureâ insignitus. Iam per capita Caroli studia, mores, coniugia, bella, religionis tutelam, propagationem, cultum, ædes sacras, fata denique vltima, ædes, aliæque pietatis opera compendio exequamur. Quibus exercitationibus crescentem pueritiæ florem initiarit, etsi scriptores non exponant, & Eginhardus infantiam, pueritiâque scriptis neget illustratam; Grammaticæ tamen tirocinio à Petro Pisano Diacono imbutum tradit. Elegantiam dicendi, rationem disputandi, & ratiocinandi; cælestium item rerum disciplinam, astrorumque cognitionem ab Albino, cognomento Alcuino, hausisse docet. Quin & versum struere nôrat, & hodie Hadriani Epitaphios, & epistola ad Paulum Diaconum legitur. Sacrarum litterarum volumina tam tractata habebat, ut ipse discipulus magistrum suum erudiret, & quæstiones ab eodem sibi positas expediret. Rerum Ecclesiasticarum studio fuit tanto, ut carmina, hymni, odaria, ipsius potissimum iussu & auctoritate componerentur, quæ hodieque in Ecclesiâ retinentur. Ex quibus omnibus facile cogas, Carolum primam adolescentiam in litterarum meditatione, præter regias equitandi, venandiq; & arma tractandi artes, consumpsisse, nec postea, ubi paulatim à bellicis studiis otium erat, intermisisse, ut & hac in re cum Iulij, Augustis, Germanicis, Iulianis, Theodosijs cõtendi meritò possit. Academias geminas instituit, Ticinensem & Lutetianam, illam, inquam, Academiarum omniũ parentem & reginam, ex quâ, velut ex equo Trojano, tanta virorum copia, omni doctrinarum genere cultissima profluxit. Bononiensem à Theodoro erectam instauravit. Latinam linguam æquè ac patriam callebat, Græcam intelligere meliùs, quàm pronunciare posse credebatur, adeò disertus erat, ut eloquentiam ipsam docuisse, non ab illâ artem dicendi didicisse videretur.

Virtute militari, quâ arte & scientiâ; quâ fortitudine & felicitate, ita præstabat, ut pares fortasse Constantinũ M. & Theodosium habuerit, neminem certè, præsertim ex Christianis, superiorem. Inter paganos cum Alexandro & Cæsare iure componas. Quinto decimo anno à patre Marti initiatus prælio adfuit, quo Varifarium Aquitaniæ principem Pipinus bello nouennali persecutus, tandem fregit, cepit, & defectionis pœnas morte luere coëgit. Composita videbatur Aquitania, cum Pipino vitâ & regno cedente, Hunoldus patraturum

patratum ut putabatur bellum instaurat, quem Carolus iam suis auspicijs praelio, quod primum commisit, fugatum, Aquitania exiit, nec apud Vascones confidere passus, ipsum Vasconum ducē Lupum cum dedito Hunoldo in fidem & clientelam accepit, & Aquitaniam, Vasconiāque omnem, in suam ditionem redegit.

Tertium rogatu Hadriani Pont. in Longobardos tum Ecclesiæ, ut superioribus annis, infestos suscepit; regem illorum Desiderium Ticini per totam hyemem arctā obsidione circumfessum, & se & regnum dedere, quibus victor voluit conditionibus cōgit. Interim Carolus relicto ad munitiones milite, Romam pietatis causā contendit, & reuersus Desiderium exire compulsū custodiæ mandauit, Adalgisus Desiderij filius, & regni hæres, Constantinopolim profugit, ibique diem vltimum clausit. Carolus Italiā potitus, quæ Longobardus Ecclesiæ subtraxerat, restituit; regem æterno exilio multauit. Amplius ducentos annos Longobardū in Italiā dominatū, Carolus vnā obsidione domitum, regnōq; exutū, in Eburos exulatū misit. Saxonicum inde excepit, quod tres & triginta annos durauit, sæpe compositum, sæpe instauratum. Alterum postea Longobardicum, quo Rotgardum Foroiulij regulum regnum affectantem occidit. tum Hispanicum Hunnicūque, quod ipsum octennale fuit; Bohemicum, Danicum, Sclauonicum, Boicum, & alia sælici euentu gesta omnia, quod Carolus Ecclesiæ propugnator, ab supremo cæli Imperatore fuerit propugnatus; quem utinam sequantur hodie principes; rebus sanè & suis & suorum melius consultum irent. Certè Numinis præsentia sæpenu-mero Carolum apertis signis tutata est. Nam primo tumultu Saxo-nico, cum Eresburgum Saxonum arcem expugnasset, indeque ad Ermenfredam idolum euertendum properasset, in maxima terræ siccitate & aquationis inopiā repente largissimum flumen vberri-mis vndis exilijt, quo totus exercitus, iam triduum siti anhelans, recreatus vires recepit. Quin & absente Carolo, cum Saxo occa-sionem aucupatus ad oppidum Fristoriam castra posuisset, & Di- ui Bonifacij ædem summam conaretur flammis delere, nullā id ope exequi potuit, cum duo cælites fulgenti cultu parentes, terro-rem hostibus incussissent, ut omnes fugam certatim capefferent. relictus ad templi valuas barbarus (ut prodigium agnosceretur) quæ manu sarmenta congefferat, cum plenā animā faucibus colle-ctā, flatu incendere conaretur, & templo subijcere, eodem quo fa- cinus tentabat habitu, genūque nitens, exanimatus, an sideratus? repertus est. Et huiusmodi significationibus tutela numinis sapius, quàm sibi Caroli conatus, virtusq; cordi essent, declarauit.

O

Iam

DE S. CAROLO MAGNO

Iam ipsius robur corporis virisque eæ fuerunt, vt propè fidem excedere viderentur. Equitem cataphractum; equumque vno ictu medios diuisit; militem armatum manu planâ sublatum, nullo negotio ad verticem vsque capitis tollebat, aliâque inuicti roboris argumenta, velut alter Samson edebat. Imperij fines longè latèque protulit, vt meritiò occidentis imperator diceretur, cum omnem Italiam, Germaniam, Galliam obtineret, diuisumque orbem cum Nicephoro Orientis principe possideret; quanquam ille Carolum magis timebat, quàm amabat, cum diceret:

Τὸν Φραγγὸν φίλον ἔχης, γείτονα σὸν ἔχης

Francum amicum habeas, vicinum caueas.

Missitata illi passim ab Imperatoribus regibusque digna tanto imperatore munera. Ex Perside Abdella legatus, papilionem & tentoria è serico attulit, mirandæ tum magnitudinis, tum artificij; vestem item peregrinam, odores, Arabum, opes, & vnguenta, balsamâque. Sed præ cunctis omnium oculos in se conuertit raræ artis, nouij; ingenij horologium, quod in Francorum annalibus descriptum leges. Fuere & duo Lychnuchi supra communem nostratium modum. Idem per Isaurum inusitata, certè nostratibus inuisæ molis beluam Indicam Abulabazanem transmisit.

Clementiâ in victos quâ fuerit, vel ex hac Christianum & Christianissimum, vt illum Ecclesia honoris causâ nuncupauit, agnoscas. Extra aciem quem hostium occidit? Desiderium seruauit; Thassilonem bello sæpius victum, & Majestatis conuinctum, iussit alijs in cœnobio subesse, qui suis domi malè præfuisset. Pipinum nothum in conjuratione deprehensum, vt Thassilonem coëgit monachum induere. Iam verò socios exilio multauit, nisi qui dedere se recusabant. Saxoni toties rebellanti, toties perduelli, victoque aliam ferè legem non tulit, quàm vt Christum, ejuratâ idolorum impietate, coleret. Vnde discas, quantum intersit inter Christianos principes & paganos, qui proscriptionibus imperia exhauriebant, quotquot poterant, occidebant, quos non poterant, fugabant. Vt non sit magnoperè mirandum, plerisque ferro, quo tam impotenter abusi sunt, cecidisse, cum ex Imperatoribus Germanis, per annos amplius quadringentos nullus gladio occubuerit. Primus Philippus Aenobarbo natus, quod Othoni V Vitelspachio præfecto prætorio adulterinas literas, pro legitimis dedisset, filiâque diu desponsam negasset, ferro cæsus, quod nollem factum, occubuit; cæteri omnes antè, fato suo, ex naturæ præscripto defuncti. Post nonnulli interemti.

Vxorcs

Vxores numerantur ab alijs quatuor, ab alijs quinque, ordine ductæ, prima Desiderio Longobardorum Rege nata, vel, vt alijs, Theodorici foror; secunda Bertha, seu Hermingaria, quam post annum, inuitâ matre, repudiauit. causlam addit Sangall. clinicam fuisse, Caroloque spem hæredis ademisse, factumq; id sanctorum virorum consilio. Tertia, Hildegardis illa non Boica, vt non nemo existimauit, sed Sueua genus, Geroldi Comitis, & Boicæ prætoris foror, etiam tragico firmate cantata, Campidonensis cœnobij facile principis in Germaniâ conditrix: ex hac trigeminos stirpis virilis, & totidem muliebris suscepit, Carolum, Pipinum, Ludouicum, qui proximus à Carolo imperauit, Rotrudim, Bertam & Gislam. Tertiam duxit à morte Hildegardis, Fastradam Francicam femina, ferocis ingenij: & hac fato sublatâ, postremam Luitgardam, quâ item rebus humanis exemptâ, cum alijs exinde consuevit, nullo jam nuptiarum fœdere copulatis, quod nemo sit ab omni parte beatus, vt generosissima quæque vina suas alunt fæces; in lætissimâ segete infelix lolium succrescit; vbi mel, ibi fel; vbi vber, ibi tuber: has Carolus animi corporisque labeis multis virtutum laudibus compensauit, imò deleuit, tot inquam edibus sacris à fundamentis excitatis, tantis pecuniarum copijs in egentes toto orbe effusis, tot sedibus Episcoporum positis, & amplissimorum prædiorum vsu, fructuque locupletatis, vt taceam alia plena admirationis facta, quæ Cupidinis non vulnera tantum, sed cicatrices etiam potuerunt abolere. Nam pietas & religio, firmamenta Imperij, Caroli tanta fuit, vt cælestes illi post mortem honores verè decernerentur.

Romam, voti causâ, quater adiit, & religiosa Diuorum vestigia summâ cum veneratione exosculatus, toti posteritati singulare pietatis exemplum reliquit, cuius monumentum est aurea pera, mortuo ab humeris suspensa. Illo enim cultu in Urbem venit. Diui quoque Iacobi in Galliciâ celebrem religionem ædem lustrauit. vestem, setis horrentem, maiorem vitæ partem gestauit. Diuorum res gestas per Paulum Diaconum conscribi, easq; statis diebus publicè legi præcepit. Fastos Martyrum, conciones patrû colligi, omniumque, quibus imperabat, gentium res memoratu dignas in literas mitti curauit. Rem diuinam in æde sacrâ assidue obiuit, neq; statas preces & canonicas seu diurnas seu nocturnas, cum valuit, vnquam neglexit: sacris operantes magnâ religione attendit. Sacram suppellectilem, vestem, vasa, omnemq; templorum ornatum tam copiosum instruxit, vt neque januæ tutelam gerentes, voluerit profano

DE S. CAROLO MAGNO

cultu munus suum obire. Canendi psallendique artem imprimis callebat, & ipse exerrantes emendabat, modestéque canentibus accinebat.

Nouas Episcopis sedes nouem posuit, Monasteriensē, quam Ludgero assignauit: vt Heriberto Mindensē, Halberstadianam Hildegrino, D. Vuiboni Osnaburgensē, Bremensē Nuitcharo, Hermario Padeburgensē, Verdensē Suuiberto, Heridago Hamburgensē, Hildesheimensē, seu Hildemensē, Guntero; duas ad dignitatem Metropolitanorum prouexit, Iuuauiensē & Hamburgensē. Basilicam magnā DEI Matri visendam Aquis condidit, auro argentoque ornauit, cancellos & portas solido ære iussit rigere. pilas è marmore Romā & Rauennā aduecto surrexit.

Christiana lex passim à Carolo propagata; Saxones, Dani, Hunni, Sclauī, aliique, damnato dæmonum cultu, Christo se dederunt. Ecclesiam Romanam Longobardorum immanitate penè oppressam, victis barbaris in libertatem asseruit; oppida, agros, prouincias restituit, nouisq; beneficijs cumulauit, immunitates ejusdem sanxit, pontificum creationem Ecclesiæ permisit, sibi nullum in eam jus vindicauit. Saxonas Diuo Petro dedicauit, ab Gallis annuam pensionem Romanæ Ecclesiæ destinauit, spolia hostium, præsertim Hunnorum, ad Diui Petri ædem ornandam Romam dono misit. Regibus Francorum, pontificum Romanorum tutelam commisit, vt illos ab hostium incursionibus & insidiis propugnarent.

Catholicam Ecclesiæ Romanæ pietatem & sententiam à primâ infantia, ad vltimum vitæ punctum constantissimè retinuit, coluitque. ejusque disciplinam morum & caeremoniarum multis pontificum concilijs restituit. Felicis infelicissimi, Nestorianam sectam iam olim execratam olentis, celebratis pluribus patrum synodis, eliminauit, funditusque extirpauit. Pontificem Leonem à suis male mulctatum, punitis noxijs dignitati restituit; ad se venientem summā cum veneratione excepit.

Temperabat summum imperatoriæ majestatis fastigium planè Christianā modestiā, nec auro gemmisque, nisi summis Christi, Diuorumue celebritatibus cultus apparebat; quotidiana vestis parum à communi & plebejā abhorrebat.

Accedebat in quotidianā victūs ratione, temperantia, oderat ebriosorum clamores & intemperiem, ipse inter lautas etiam, quas rarò instaurabat, cœnas ter bibere, rarò sæpius consuërat. Legibus vetuit, ne quisquam alterum ad pocula & ebrietatem prouocaret.

Sub

sub ipsis epulis acroama audiebat, aut ex historia veteri majorum facta, potissimum tamen D. Augustini de Ciuitate Dei libris aures praebebat.

Augebant pietatem Caroli cœlites, qui Diuorum illi Martyrum sacros artus, Saluij inquam, & Superij, aperuerunt. S. Suuiberti, seu Huniberti celebritati, cum à S. Leone Pontifice maximo, cœlitum albo ascriberetur, adfuit.

Singulare est, quod optimâ fide Scriptores referunt, de VVedekind Saxonum principe, qui diu negotium Carolo facefferat. Hic pactis cum Carolo inducijs, centone rogatoris tectus, clam venit in castra Caroli, an Dei? certè Deus in illis visus. Statuerat barbarus explorare minima maxima Caroli acta; pax jam conuenerat inter vtrumque, sed curiosus, rerum intimarum cupiebat lustrare arcana. Castra posuerat Rex ad Oram flumen, propter VValmerstadium Saxoniae. Christi de morte triumphantis tum memoria apud Christianos festa ceremonia agitabatur, & ex more cum Imperatore miles ad cœlestem agnum in sacrâ synaxi sumendum accumbebat. Ibi cum biduo antè (parasceue fuerat) VVedekindus Caroli vultum notasset, mœrore confusum, animique dolorem non vulgarem præ se ferentem, sed ipso post die Paschæ, eundem Carolum attento primum & sollicito similem, mox velut abstersâ omni curâ animi, serenâ fronte ad mensam, in medio sacratio positam, accedere, puerumque formâ elegantissimum regi à purpurato Mysta propinari, ac deinceps alijs atque alijs, infantemque à quibusdam abhorruisse, & ægrè ad eos accessisse; ad alios verò vultu læto properasse, quibusdam se etiam amabilissimum præbuisse. VVedekindum ferunt hoc viso attonitum, & inter stipem poscentes deprehensum atque ad Carolum adductum, quæ vidisset exposuisse, & ut Christianis sacris initiaretur postulasse, Mindensémque Pontifici nouo nouam sedem posuisse.

Nemo pius est, qui non sit idem liberalis in egentes, cum religio doceat humanis opibus cœlestes thesauros cōparandos, iisdemque in miseros effusis, delictorum labes expiandas, quod copiosè præstitit in omnes benignus Carolus, non populares tantum, sed toto orbe remotos, Syros, Aegyptios, Afros, Palæstinos, & quoscunque denique vbi vbi gentiū degeret, ex Christiano censu, laborare inopiâ cognoscebat, donis & pecuniâ submissâ fouebat, eoque nomine sibi Persarū, Afrorū, & Syriae principes beneficijs deuinciebat, ut Christiani apud Barbaros degētes suis regibus propitijs vterentur. Peregrinos ita cōplectebatur, ut non solum regia ipsius, sed totū regnum aduenis, ad inuidiam propè ipsius inundaretur.

DE S. CAROLO MAGNO

Multa & visenda opera, ædēsque sacras & palatia, porticus ac pontes, aliāque molitus, partim perfecit, partim inchoauit. Regiam Ingelheimianam, in natali, vt multi ferunt, solo propter Moguntiacum; alteram Nouiomagi Vuali flumini imposuit. Longè celeberrimum & augustissimum est templum illius Aquis excitatum, & pons, passus quingentos longus, Rheno ad Moguntiam injectus, qui anno, quam moreretur Carolus, foedo nomine conflagrauit.

Cœnobia, viris religiosis quatuor supra viginti, à fundamento crexit, quibus singulis singulas ex auro literas ducentorum pondo, ad signandum ordinem & tempus conditorum, literarum & elementorum ordine inscripsit. Alia, vetustate collapsa, instaurauit; orbem denique terrarum principum in oriente improbis imperijs fatigatum, quodammodo recreauit.

Testamento verò, quod triennio ante mortem confecit, opes, quas possedit vniuersas, aurum, inquam, omne, argentum tam signatum, quam rude, gemmāsque, & omnem pretiosam supellectilem, ac regium apparatus, in tres partitus sortes; Primam integram iussit custodiri, duas in vnam & viginti diuisas partes, Metropolitanis in imperio suo ciuitatibus tribuit, ita sortiendas, vt Archiepiscopus quisque ex acceptā suā sorte trientem sibi retineret, duas reliquas subiectis Pontificibus assignaret. Sacra pontificum maiorum sedes nuncupatae sunt Roma, Rauenna, Mediolanum, Forum-julij, Gradus, Colonia Agrippina, Moguntiacum, Salisburgum, Rotomagus, Treuiri, Senones, Vefuntium, Lugdunum, Remi, Arelatum, Vienna, Tarasias, Eborodunum, Burdegala, Turones, Bituriges. Primam autem ac Principem ex tribus capitalibus partibus ad vsum vitæ quotidianum adhibuit: quod à morte ex eā reliquum esset, quadrans omnium, viginti illis & vni Metropolitanis adderetur. Ex altero quadrante liberi ac nepotes, mares juxta ac feminae hæredes essent. Tertius egentibus cederet; quartus aulicis officijs, seruis, inquam, & ancillis. Sacrum sacelli domestici instrumentum, vel à majoribus acceptum, vel aliunde auctum, intactum, & sacrosanctum iussit suo loco relinqui. Subscripsere tabulis Episcopi vndecim, Cœnobiarchæ quatuor, comites quindecim. Tabulas ipse Pontifex optimus Maximus Leo III. suā manu confirmauit. Ludouicus Imperator F. secundum patris mortem, summā fide quamprimum executus est.

Fatalem illi diem (vt multis alijs ad summa Reipublicæ Gubernacula sedentibus vsuuenit) multa prodigia portendere. Crebræ siderum duorum Principum defectiones, quibus imminentem Caroli

roli mortem sentire, lugeréque jam tum videbantur. Accedebat lurida solem medium inquinans macula, per septiduum spectata; porticus intra regiam & Basilicam subito collapsa; pontis decennali opere facti conflagratio; faces sereno cælo ante ejus ora emicantes; eodémque tempore equi, cui infidebat, cadentis, & vectorem grauius affligentis lapsus, jaculumque longe à Caroli manibus excussum; Palatij, in quo diuersabatur, assiduus tremor; conclauium crepitus; tactum de cælo summum Aquis templum; malum aureum è tecto dejectum; litteræ coronæ, CAROLVS PRINCEPS, expunctæ.

Ergo quarto decimo anno post octingentesimum à Christo nato, correptus est febris, quam inedia, ut sæpè consuérat, frustra pelleré conatus est. Nam cum vehemens dolor pleuritidis accederet, septimo post die, quam decubuerat, Aquis Granijs, rebus sacris rite munitus, ex laborioso mortalique imperio, ad tranquillum & immortale regnum triumphumque emigravit. Vixit annos duos supra septuaginta, Franciam rexit annos septem & quadraginta, Italiam triginta nouem, imperauit quatuordecim, obiit V. Calend. Febr. horâ tertiâ ante meridiem. Corpus maximâ ceremoniâ, & summo populi dolore, patriæ patrem lugentis, summæ ad B. V. ab ipso olim constitutæ illatum. Imperator multis nominibus felix; quod viuus Imperium Romanum ad Francos & Germanos, ab Pontifice Maximo acceptum, transtulerit; quod orbe toto victor innumeros ab hoste triumphos reportarit; quod hæredem ex se natum Ludouicum imperio reliquerit imperantem; quod orbem terrarum rerum gestarum magnitudine, nominisque gloriâ implerit; quod postea cælo adscriptus, inter cælestes Diuus coli cœperit. Visitur hodiéque ejus tumulus, arcu quasi triumphali nobilitatus, cum hac Epigraphe.

SVB HOC CONDITORIO SITVM EST CORPVS
CAROLI M. ATQVE ORTHODOXI IMPERATO-
RIS, QVI REGNVM FRANCORVM NOBILITER
AMPLIAVIT, ET PER ANNOS XLVII. FOELICI-
TER TENVIT. DISCESSIT SEPTVAGENARIVS
ANNO DOMINI DCCCXIII. INDICT. VII. V. CAL.
FEBR.

Carolus in conditorio, ut est in ejus vitâ ab Pithæo editâ, sedentis habitu collocatus est, aromatum pigmentis delibutus, regio cultu insignis, nisi quod pro intimâ tunica, cilicinum thoracem, quem

DE S. CAROLO MAGNO IMP.

viuus affligendo corpori gestârat, ostentaret. Manibus sacram no-
ui instrumenti historiam ferebat, coronæ sacræ salutare crucis li-
gnum adiectum. Pera aurea, piæ peregrinationis tessera, ab hume-
ro suspensa. Sceptum & scutum ex auro (ab Leone pontifice olim
consecratum) è regione sedentis fixa. Hæc ornamenta in hypogéo
sedenti addita.

Corpore fuit, vti ferè describit Eginhardus spectator illius & ge-
ner, amplo & robusto; staturâ procerâ, quæ tamen justam non ad-
modum excederet, septem sui corporis pedum, vertice rotundato,
luminibus prægrandibus, radiantibusque, naso supra mediocrita-
tem magno, cæsarie canicie venerandâ, fronte serenâ, & exporre-
ctâ; inerat ori regia dignitas & majestas, seu stantem cerneret, seu
sedentem; ceruix tamen breuior & obesior, ventérque projectior,
quem artuum reliquorum granditas excusabat; incessu firmo & vi-
rili. Appellatus á Pop. Romano primùm PATRICIVS, mox AV-
GVSTVS, & MAGNVS; ab Synodo Moguntinâ CHRISTIA-
NISSIMVS; quod postea nomen fuit Galliæ regibus æternum; ab
eâdem RECTOR VERÆ RELIGIONIS; DEFENSOR
SANCTÆ DEI ECCLESIAE; à Concilio Rhemenfi, PIISSI-
MVS: ab Arelatenfi, PRINCEPS & IMPERATOR & OR-
THODOXVS.

Erunt fortasse, qui querentur multa in Caroli M. vitâ præterita,
res quasque memorabiles & maximè illustres penitus neglectas,
vti sunt de Rutlando in Hispanijs cæso, de Hildegarde Caroli conju-
ge, de profectione Caroli Hierosolymitanâ; de morte Caroli & vi-
sio Turpini; atque hoc genus alia non pauca, quæ poterant D. Caroli
memoriam reddere augustiorem; sed ego nullâ vanitate orationis
cujusquam vnquam creuisse famam existimo, imò factum inde, vt
etiam veræ laudes detererentur; habet enim hoc falsa quamuis in
speciem amœna narratio, vt veram etiam, incredibilem reddat. Le-
gimus & nos non paucos, qui virtutes Caroli composuerunt, sed
mihi ex veteribus principes sunt, Eginhardus, & quos extra ordi-
nem in orâ cognouisti. Alia aut apertè falsa, aut dubia

fidei satiùs visum est silentio trans-

mittere.

THASSILO